

Beáta Akimjaková, Ivana Rochovska

Pedagogická prax študentov programu Predškolská a elementárna pedagogika na Slovensku

Scientific Bulletin of Chełm - Section of Pedagogy nr 1, 79-83

2011

Artykuł został opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach
dozwolonego użytku.

PEDAGOGICKÁ PRAX ŠTUDENTOV PROGRAMU PREDŠKOLSKÁ A ELEMENTÁRNA PEDAGOGIKA NA SLOVENSKU

BEÁTA AKIMJAKOVÁ – IVANA ROCHOVSKÁ

Pedagogická fakulta v Ružomberku, Inštitút Juraja Pálaša v Levoči

Slovenská republika

ABSTRACT: Príspevok charakterizuje pedagogickú prax študentov učiteľských odborov na slovenských pedagogických fakultách. Zdôrazňuje potrebu a význam pedagogickej praxe ako neoddeliteľnej prípravy budúcich pedagógov a charakterizuje ciele, obsah a dotáciu pedagogickej praxe na dvoch slovenských pedagogických fakultách.

Úvod

Pedagogická prax je neoddeliteľnou súčasťou štúdia v študijnom programe Predškolská a elementárna pedagogika. Jej cieľom je poskytnúť študentom možnosť komplexne spoznať pedagogickú prácu učiteľa v materskej škole a vychovávateľa v školskom klube. Študent má príležitosť uplatniť vedomosti a zručnosti získané počas štúdia v konkrétnych pedagogických situáciách, pričom rozvíja pedagogické, projektové, realizačné, reflexívne kompetencie a praktické profesijné zručnosti. Pedagogická prax v rámci vysokoškolského štúdia v odbore Predškolská a elementárna pedagogika je realizovaná formou úvodnej náčuvovej (hospitačnej) praxe, priebežnej výstupovej praxe a súvislej praxe.

CHARAKTERISTIKA ÚVODNEJ NÁČUVOVEJ PRAXE

Úvodná náčuvová prax je realizovaná počas výučby v čase semestra. Študenti navštevujú každý týždeň materské školy, školské kluby detí a triedy primárneho vzdelávania, kde pozorujú priebeh vyučovania podľa inštrukcií vyučujúceho daného kurzu. Svoje pozorovania zaznamenávajú do pozorovacích hárkov. Na prednáškach a seminároch k danému kurzu je realizovaná analýza pozorovaní.

Napríklad na Pedagogickej fakulte Katolíckej univerzity v Ružomberku je v 3. semestri realizovaná Úvodná náčuvová (hospitačná) prax v materskej škole počas troch dní, pričom obsahuje 12 hodín náčuvov a 6 rozborov. V 4. semestri počas Úvodnej náčuvovej (hospitačnej) praxe v školskom klube študenti počas dvoch dní absolvujú 8 hodín náčuvov a 4 rozborov. Počet študentov v jednej skupine je 6.

Na Pedagogickej fakulte Univerzity Mateja Bela v Banskej Bystrici je úvodná pedagogická prax realizovaná v 2. semestri v rozsahu jednej hodiny týždenne. Študent prostredníctvom priameho štruktúrovaného pedagogického pozorovania spoznáva edukačnú realitu v predprimárnej a primárnej edukácii, rozvíja svoje spôsobilosti identifikovať, porovnávať a analyzovať konkrétne pedagogické javy, činnosti a pedagogické situácie, prostredníctvom komunikácie s deťmi rozvíja a dokáže reflektovať vlastné komunikačné spôsobilosti ¹.

CHARAKTERISTIKA PRIEBEŽNEJ VÝSTUPOVEJ PRAXE

Na priebežnej praxi okrem pozorovaní absolvujú aj samostatné výstupy. Napríklad na Pedagogickej fakulte Katolíckej univerzity v Ružomberku je v 4. semestri realizovaná Priebežná prax v materskej škole, pričom počas 5 dní sa zúčastnia 4 hodín náčuvov, 16 hodín vlastných výstupov a 6 rozborov. V 5. semestri počas Priebežnej praxe v školskom klube študenti absolvujú počas 5 dní 3 hodiny náčuvov, 12 hodín výstupov a 4 rozborov. V jednej skupine sú traja študenti.

Na Pedagogickej fakulte Univerzity Mateja Bela v Banskej Bystrici študenti v 4. semestri absolvujú Pedagogickú prax v základnej škole v rozsahu troch hodín týždenne, resp. 39 hodín. Cieľom pedagogickej praxe je aplikácia teoretických poznatkov študenta v reálnej praxi v základnej škole. Študent získa skúsenosti súvisiace s edukačnou činnosťou asistenta učiteľa základnej školy a oboznámi sa s odpočinkovou, rekreačnou a záujmovou činnosťou realizovanou vychovávateľom v školskom klube detí ².

V 5. semestri študenti absolvujú Pedagogickú prax v MŠ v rozsahu troch hodín týždenne, resp. 39 hodín. Cieľom pedagogickej praxe v materskej škole je rozvíjať osobnostné a edukačné spôsobilosti študenta pri manažovaní edukácie orientovanej na dieťa v materskej škole; formovať pedagogické myslenie študenta pre vnímanie a realizáciu edukačných procesov, vo väzbách na ich teoretické odvodzovanie a zdôvodňovanie; plánovať, organizovať, riadiť a hodnotiť situácie učenia sa detí v zmysle cieľov a obsahu záväzného kurikula predškolskej edukácie; uplatňovať funkčné postupy na hodnotenie edukačných procesov aj na sebareflexiu. Študenti sú hodnotení na základe

1 Informačný list predmetu Úvodná pedagogická prax, 2008.

2 Informačný list predmetu Pedagogická prax v ZŠ, 2008.

hodnotenia cvičnou učiteľkou a na základe portfólia zostaveného podľa hodnotených položiek a kritérií koncepcie pedagogickej praxe v poradenských zariadeniach ³.

CHARAKTERISTIKA SÚVISLEJ PRAXE

Pedagogická prax v je vyústením teoretickej a praktickej prípravy študenta na učiteľské povolanie, ktorý v procese projektovania a realizácie edukačného pôsobenia využíva doteraz získané poznatky a skúsenosti zo štúdia pedagogicko-psychologických, filozoficko-etických disciplín a z teoreticko-predmetovej prípravy v jednotlivých edukačných oblastiach. Učí sa aplikovať vedomosti z didaktiky na podmienky konkrétnej školy. Poznáva podmienky a prostriedky plánovania, realizácie a hodnotenia procesu výučby.

Vedenie študenta na pedagogickej praxi spočíva v každodennej spolupráci cvičnej učiteľky a študenta. Metodičky praxe odporúčajú námety na vedenia študenta v rôznych fázach spolupráce. Na úvodnom stretnutí sa odporúča oboznámiť študentov s charakteristikou školy a triedy, so školským vzdelávaním programom a jeho špecifikami, pomôcť im zorientovať sa v tematických plánoch, v spôsobe projektovania edukačných činností a riadení rozvoja detí. Študenti mali dostať k nahliadnutiu základnú pedagogickú dokumentáciu (konceptiu materskej školy, školský vzdelávací program, ročný učebný plán, tematické plány, vnútorný poriadok školy, triednu knihu, informačný list dieťaťa....).

Počas rozborov výstupov cvičného učiteľa sa odporúča oboznámiť študentov so svojimi edukačnými zámermi, konfrontovať plánované aktivity s realizovanými, prezentovať pravidlá správania v triede a systém hodnotenia, poukázať na organizáciu učebných činností detí, poukázať na iné možnosti riešenia edukačných situácií. Zamerať pozornosť na formu realizácie riadeného učenia sa detí.

Počas realizácie výstupov je vhodné pozorovať prácu študenta, zaznamenávať si javy ako podklad pre analýzu jeho výstupu, pripraviť úlohy na reflexiu a sebareflexiu študenta po výstupe.

Na Pedagogickej fakulte Katolíckej univerzity v Ružomberku študenti absolvujú v 5. semestri súvislú prax v materskej škole počas 8 dní, ktorá obsahuje 8 hodín náčuvov, 20 hodín výstupov a 6 hodín rozborov. V 6. semestri absolvujú súvislú prax v školskom klube počas 7 dní, ktorá obsahuje 3 hodiny náčuvov, 18 hodín výstupov a 4 hodiny rozborov.

Na Pedagogickej fakulte Univerzity Mateja Bela v Banskej Bystrici absolvujú študenti Pedagogickú prax v škole v rozsahu 5 týždňov. Cieľom pedagogickej praxe v škole je poznanie každodenných činností učiteľa a materskej školy, príležitosť na uplatnenie vedomostí a zručností študenta pri riešení konkrétnych edukačných situácií vo výučbe a mimo nej. Študenti sa učia zvládnuť úlohy blízke nárokom skutočného učiteľského úväzku, vrátane jeho mimo vyučovacích

3 Informačný list predmetu Pedagogická prax v MŠ, 2008.

aktivít. Samostatne, ale za prítomnosti cvičného učiteľa a pod jeho odborným vedením projektujú, realizujú a reflektujú svoje edukačné pôsobenie v triedach, do ktorých sú pridelení. Zverené aktivity cvičného učiteľa plnia v primeranom rozsahu a zúčastňujú sa ďalších akcií, ktoré sa konajú v materskej škole v čase ich praxe a súvisia s edukačnou činnosťou školy. Študent je v školskom zariadení spravidla v plnom rozsahu, tak ako jeho cvičný učiteľ. Sú hodnotení na základe hodnotenia cvičného učiteľa a na základe portfólia z pedagogickej praxe - týždenného projektu didaktických aktivít⁴.

Na Pedagogickej fakulte Katolíckej univerzity v Ružomberku je v 6. semestri realizovaná súvislá prax v materskej škole, počas ktorej študenti v priebehu 8 dní realizujú 8 hodín náčuvov, 20 hodín výstupov a 6 rozborov. V tom istom semestri študenti absolvujú Súvislú prax v školskom klube. V priebehu 7 dní sa zúčastnia 3 hodín náčuvov, 18 hodín výstupov a 4 rozborov.

Po absolvovaní praxe vypracuje cvičný učiteľ záverečné hodnotenie, pričom východiskom pre hodnotenie sú jednotlivé zložky portfólia, ktoré sú výstupom plnenia jeho úloh a všetky jeho zrealizované aktivity.

PORTFÓLIO Z PEDAGOGICKEJ PRAXE

Študent výsledky vlastného pedagogického pôsobenia a poznávania edukačnej reality v materskej škole, v školskom klube alebo v triedach primárneho vzdelávania zhromaždí do portfólia, ktoré spravidla obsahuje osobný plán odbornej učiteľskej praxe, súbor fotokópií základnej pedagogickej dokumentácie, s ktorou cvičný učiteľ pracuje, charakteristiku školy a triedy vypracovaná na základe porovnania teoretických východísk a konkrétnych podmienok školy, protokoly z pozorovania výstupov cvičnej učiteľky, v ktorom zaznamenávajú priebeh denného života v triede a plnia vybrané úlohy ako ciele pedagogického pozorovania, projekty edukačných aktivít, ktoré študent realizoval podľa stanovených požiadaviek, ku každému projektu hodnotenie práce od cvičného učiteľa a sebareflexiu, tematický edukačný projekt, s ukázkami edukačných aktivít podľa výberu študenta z neho, s ukázkou vlastných didaktických pomôcok a produktov detí, sebareflexiu a vyhodnotenie projektu, hodnotenie cvičného učiteľa, spracovanie výsledkov porovnania hodnotenia cvičného učiteľa a sebahodnotenia, záverečné hodnotenie cvičného učiteľa⁵.

ZÁVER

Úlohou pedagogickej praxe študentov odboru Predškolská a elementárna pedagogika je aktivovať ich a motivovať k učiteľskému povolaniu, rozvíjať ich pe-

4 Informačný list predmetu Pedagogická prax v škole, 2008.

5 A. Doušková, K. Luptáková – Vančíková, *Pedagogická prax v MŠ – projekt. Metodické pokyny pre študentov a učiteľov* – <http://www.pdf.umb.sk/katedry/katedra-elementarnej-a-predskolskej-pedagogiky/pedagogicka-prax/pedagogicka-prax-predskolska-a-elementarna-pedagogika-bc.html>, dostup z dnia 07.06.2011

dagogické myslenie a uplatňovať pedagogické a psychologické poznatky získané počas štúdia, pri práci s deťmi a žiakmi. Úlohou je tiež rozvíjať komunikačné spôsobilosti študentov a nadobúdať základné schopnosti v oblasti školského manažmentu.

Budúci absolvent študijného odboru Predškolská a elementárna pedagogika by mal mať osvojené kompetencie: odbornopredmetové, psychologické, pedagogicko-didakticko-psychologické, komunikatívne, riadiace (pedagogicko-manadžérske), poradensko-konzultatívne, plánovať a projektovať edukačnú prácu s deťmi⁶. Pedagogická prax ako neoddeliteľná súčasť prípravy budúcich učiteľom by mala študentom napomáhať pri získavaní uvedených kompetencií. Úlohou vysokoškolských pedagógov je preto okrem iného zisťovať, do akej miery sa študentom podarilo osvojiť si spomínané kompetencie absolvovaním pedagogickej praxe.

STUDENTS' PEDAGOGICAL PRAXIS IN STUDY PROGRAM PRE-SCHOOL AND ELEMENTARY SCHOOL PEDAGOGY IN SLOVAKIA

BEÁTA AKIMJAKOVÁ – IVANA ROCHOVSKÁ

ABSTRACT: The article characterizes the students' pedagogical praxis in Slovak pedagogical faculties. It explains the need and importance of pedagogical praxis as inseparable part of preparation of future teachers, and characterizes aims, content and timetable of pedagogical praxis in two Slovak pedagogical faculties.

6 M. Miňová, *Kompetencie budúcich učiteľov materských škôl*, [w:] *Teória a prax výchovy a vzdelávania v materských školách*, Wyd. Prešovská univerzita v Prešove, Pedagogická fakulta, Prešov, 2005.